

vsak četrtek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankirajo in pošiljajo uredništvu lista »Mir« v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 11. do 12. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

Nefrankovani dopisi se ne sprejmejo.

MIR

Glasilno koroških Slovencev

za Avstro-Ogrsko . . . K 4—
» Nemčijo . . . » 5—
» ostalo inozemstvo . . » 6—
za celo leto.

Naročnina naj se plačuje vnaprej. Posamezna številka velja 10 h.

Za oglasila se plačuje po 10 h, med besedilom po 20 h za 1 cm² vsakokrat; minimum 24 cm². — Za poslano se plačuje po 15 h, za parte po 20 h za 1 cm². Za male oglase se plačuje po 4 h, debelo tiskano 6 h za besedo vsakokrat; minimum 40 h. Za izvestilo pri upravništvu 40 h posebej. Vprašanjem je za odgovor priložiti znamko.

Denar naj se pošilja na naslov: Upravištvu lista »Mir« v Celovec, Vetrinjsko obmestje št. 26. Poštnohran. račun št. 96.232.

Leto XXXV.

Celovec, 22. septembra 1916.

Št. 38.

Ogrska zbornica o zunanji politiki in delegacijah.

Ogrska poslanska zbornica je obravnavala o predlogu grofa Andrassyja o sklicanju delegacij in o predlogu grofa Apponyja glede izpremembe § 39 nagodbenelega zakona. Skoraj vsi govorniki so govorili ostro, in ostro jim je odgovarjal ministrski predsednik grof Tisza. Grof Julij Andrassy je rekel, da popolno počivanje ustavljenega življenja v Avstriji dobro razmerje med Avstrijo in Ogrsko spravlja v veliko nevarnost. Zunanji minister pravi, da je bil o položaju v Romuniji in, zdi se, tudi o delovanju Rusije poučen. Kljub temu se ničesar ni ukrenilo, ne vojaško ne politično. Nasproti grofu Tiszi pravi, da se s predlogom za sklicanje delegacij ne vmešava v notranje avstrijske razmere. Dolžnost Avstrije nasproti Ogrski je, da omogoči sklicanje delegacij.

Grof Tisza v odgovoru povdarja, da pač on in vsi na Ogrskem želijo, da bi ustava v Avstriji cvetela, da pa niso oni tega krivi, če se to ne zgodi. Najvažnejše sedaj je pač vprašanje aprovizacije (oskrbovanje z živili); vsled tako slabe žetve na Ogrskem, kakor je že dolgo ni bilo, so mogli Ogrji razmeroma le malo storiti za aprovizacijo avstrijskega prebivalstva, manj kakor bi bili radi. Andrassyjev predlog da je zelo nevaren, ker je v nasprotju z razlaganjem državnopravnega stališča na Ogrskem, da l. 1867 ogrska država in avstrijska država niste sklenili nobenih obveznosti. Mi smatramo ogrski zakon za nas obvezen, Avstrijci pa njihov zakon zase obvezen; nobena država pa z zakonom 1867. l. ni dala drugi pravice do vmešavanja. Želel bi seveda, da Avstrija voli svojo delegacijo, za predlog pa ne more biti.

Nato odgovarja Tisza na obdolžitve Andrassyja glede zunanje politike: Ni res, da bi bilo mogoče, izogniti se vojski z Italijo in da bi bil zunanji minister ponujal Italiji odškodnino ravno v trenutkih, ko se je naš vojni položaj poslabšal. Dne 4. in 5. majnika 1915 po zmagi pri Gorlicah smo predlagali popravo meje ob Soči. Ponudili smo tudi, da ustrezemo gotovim italijanskim željam glede Trienta in izjavili, da v Albaniji ne bomo ničesar iskali (desintereselement).

Glede Romunije: Naše zunanje zastopstvo nas je opozorilo na nevarnosti od strani Romunije. Poslanik nam je pa tudi poročal, v koliko da je romunska armada pripravljena. Kakor je

posledica pokazala, smo bili dobro poučeni, da Romunija še ni pripravljena. Zato smo menili, da nas še ne bo napadla, v čemer smo se zmotili. Obžalujem zvezo z Romunijo, ki se ni obnesla. Mislim pa, da jo popolnoma nadomestuje zveza z Bolgarijo.

Grof Appony utemeljuje svoj predlog; sklicanje delegacij smatra za neobhodno potrebno, ker brez kontrole (nadzorstva) parlamenta razmer ni mogoče dalje trpeti. Ni strateg (vojskovodja), pa trdi, da bi bile brez ofenzive proti Italiji tam porabljene moči zadostovale, da bi bile Sedmograško obvarovale pred vpadom.

Posl. Rakovszky pravi, da hoče ministrski predsednik z vsem mogočim spraviti s sveta vprašanje odgovornosti in krivde. Tisza ne sme za zunanjega ministra Buriana prevzeti vso odgovornost. Glede vojaških vprašanj meni govornik, da tvori Najvišje armadno vodstvo državo v državi. Od svojih sovražnikov bi se lahko učili. Pred bitko ob Marni sta bila dva francoska generala ustreljena. Pri nas obstoječih razmer ni mogoče več trpeti.

Grof Tisza mu odgovarja: Po dveh letih vojske, po vseh dogodkih in sijajnih listih, ki jo za naše armadno vodstvo izkazuje zgodovina v tej vojski, pač ne gre, ni prav in ne v interesu dežele, slikati napake tako številno, kakor je to storil predgovornik.

Grof Miha Karolyi izrazi prepričanje, da se je delegacija preživela. Nagodba ima za predpogoj življenje parlamenta na Ogrskem in v Avstriji. Če ni tega pogoja, ste tako Ogrska kakor tudi Avstrija dobili zopet pravico do samostojnega postopanja. Sklicanje parlamenta da je potrebno, da bo parlament poučen o razmerah po vojski; zato mora tudi vedeti o vsebini tistih pogodb, ki sta jih sklenila monarhija in Nemčija, oziroma druge države glede ureditve razmer na Balkanu. Čudno je, če zunanji minister pravi, da o posameznih akcijah našega armadnega vodstva ni poučen. Kako bo potem znal pogoditi pravi čas za mir? Armada se mora postaviti na Ogrskem na narodno podlago.

Posl. grof Serenyi pravi, da se je prej zasebno v zbornici izrekel za vpoklicanje delegacij. Ko pa je ministrski predsednik napravil to vprašanje za stranko obvezno vprašanje, je govornik izstopil iz delovne stranke. Govornik je prepričan, da se predloga ne more odkloniti. Tudi ne po-

meni vmešavanja v notranje zadeve avstrijske, ker gre za skupno zadevo. Glede zunanje politike reče le to: V zunanji politiki so se zgodile napake. Krivci da morajo zato, ali so hote ali ne hote storili napake, zapustiti svoje mesto. V rokah ministrskega predsednika je ključ do celega položaja. Z izpremembo v ministrstvu bi bilo pa prišlo tudi do miru med strankami.

Posl. Kallay zahteva, da se morajo poklicati na odgovor vsi, ki niso pravočasno skrbeli za evakuacijo Sedmograške.

Posl. Serenyi je zato, da se že sedaj pripravijo za najožjo gospodarsko zvezo z zavezniki.

Posl. Batthyanyi odgovarja predgovorniku, da je proti srednjeevropski zvezi, ker bi bila ta gospodarski neodvisnosti Ogrske in gospodarski bodočnosti dežele nevarna. Čeravno je vedno spoštoval mnenje tistih, ki so vso rešitev videli v trozvezi, ga je iz narodnih vzrokov vendar le zmiraj skrbelo zavolj vsenemških stremeljenj in njihovega prodiranja proti vzhodu.

Položaj na bojiščih.

Italijanska ofenziva. Italijani so začeli z novo ofenzivo na Krasu. Njihova artiljerija je silno streljala in njihovo streljanje z novimi, 28 cm minami je tudi pridobilo na moči. Dne 14. t. m. popoldne so na vsej fronti od Vipave do morja začele napadati njihove infanterijske sile v globokih vrstah. Razvili so se silni boji. Četudi je sovražnik vdrl v naše najsprednejše postojanke in se je tupatam držal, je vendar bil smatrati njegov prvi napad za ponesrečen. Toda sovražnik je nadaljeval boje z nezmanjšano silo. Na severnem krilu je pridobil nekaj na ozemlju. Naši so ujeli 500 Italijanov in zaplenili tri strojne puške. Boj se je pa razširil tudi na druge dele fronte severno od Vipave do Krna. Tudi pri Bovcu je postal topovski ogenj zelo živahen. Obenem so se nadaljevali boji tudi na Tirolskem za Fazanski greben in na Cauriolu. Tudi 16. so Italijani nadaljevali svoje napade, v severnem odseku pa je njihova sila omagala. Najhujši so bili boji med Lokvico in kraško skupino južnovzhodno od Dobrdoškega jezera. Tukaj je sovražnik vedno iznova prihajal s svežimi četami, mestoma udrl v naše črte, pa je bil od naših čet vedno zopet vržen nazaj.

Podlistek.

Svetišča gorijo! . . .

Spomin na 16./9. 1915. J. M.

Na goro, na goro,
na strme vrhe;
tja kliče in miče
in vabi srce.

(Nar. pes.)

Lep dan je bil, in vse ogrevajoče in oživlajoče solnce nas je zvalilo že s svojimi prvimi žarki iz planinskih koč na strme vrhove, kjer bi uživali lepoto in nepopisljivi kras svoje ožje domovine, Zilske doline. Že dolgo smo si želeli in pričakovali takega dneva, kakor je bil 5. avgust 1915. Nebo je bilo jasno ko oko, in noben oblak ga ni omadeževal. Spodaj v dolini so ravno vstajali, iz dimnikov se je videlo, da so imele gospodinje v kuhinji dela polnih rok. Kmalu so se vzbudili tudi mlatiči in glasovi urnih cepcev izpod njihovih rok so udarili tudi na naše uho, dokler nam ni zakril razgleda v dolino veliki vrh — častitljivi Ojsternik, kateri je odbijal glasove mirnega domačega življenja. Kajti tukaj ni bilo več tako mirno, ni vladal več tisti mir, kakor spodaj na skednjih, ampak tukaj je že vojni cepec nagajal našim ušesom in ogroževal sosednjo Kanalsko dolino. Slišali smo, kako so sikale sovražne granate najprej bolj tiho, a vedno z večjo močjo, dokler

niso udarile na trda skalnata tla, kjer so se razpršile, in kadeč dim je naznanjal, kam so zadele.

Z nekako neprijetnimi občutki smo dospeli na vrh. Krasen razgled se je tukaj nudil očem:

Obstal na vrhu rajske sem višave,
vznemirjena je duša vstrepetala,
srce mi bridka slutnja je obdala,
oko merilo solnčne je daljave:
svetišče tam Marije Pomočnice,
kjer romarji Marijo so častili
ter k njej tolažbežejni so hodili
in zdravi se vrnili od Device.

Sv. Višarje, kdo bi ne poznal te slavne božje poti. Veličastno je kukala bela cerkev s svojim prijaznim stolpom pod hribčkom v ogroženo dolino, kakor bi vabila še vedno vernike v svoje svete prostore. Toda ali ti bode prizanesel ljuti sovražnik, ki ne pozna zvestobe, podira svetišča in cerkve in tako skruni božje ime? Ali bode Tebi prizanesel? Bomo li šli še na ta sveti kraj, da bi počastili in slavili božjo Mater?

Dopoldansko solnce je močno pripekalo in njega žareči žarki so nam jemali pogled na ta sveti kraj. Obhodili smo večkrat ves kameniti vrh, kajti težko nam je bilo, da bi brez kakega spomina zapustili ta kraj. In res, kar naenkrat se oglasi Lizika in zakliče: „Planike!“ Vsi smo planili kar po njih, in vsak jih je dobil nekaj za spomin.

S težkim srcem smo se ločili, pošiljajoč zadnje pozdrave tja na ono stran, kjer je sedaj vse

zapuščeno in kjer je delila Marija toliko milosti in dobrot ubogim zemljanom, ki so se k njej zatekali.

Mesec in nekaj dni je minulo za tem. Bilo je 16. septembra lanskega leta. Peljal sem se proti Celovcu. Na poti pridem s svojim prijateljem skupaj, kateri mi je povedal, da Sv. Višarje gorijo in da je videl velik dim, ki se je mogočno dvigal nad cerkvijo. Sovražnik je pomeril svoje topove ravno na cerkev iz jeze in srda, da nima nobenih uspehov. Torej zgodilo se je, kakor sem slutil. Višarska Mati božja, ni ti prizanesel!

Toda prepričani smo, da sovražnik sv. Višarij nikdar ne bo dobil v svoje roke in da po vojski in končni zmagi se bojo zopet zbirale množice vernega ljudstva okoli tega svetišča in častile Marijo še bolj kakor prej in da se nam bo ta božja pot še bolj priljubila, ker so jo branile hlabre čete naših sinov-junakov, kjer so umirali in močili sveta tla s svojo krvjo častilci Marijini, hrabri slovenski fantje.

Prepričani smo, da bo enkrat cerkev še lepše gledala z višave po lepi naši domovini ter pozdravljala in vabila vernike k Mariji naši Pomočnici:

Sedaj le zremo Tvoje razvaline,
roke so božje ropno Te zdrobile,
kadeči dim vzdiguje se v višine,
osveto hoče, noče laške sile,
proseč: Svetišče naše domovine
še lepše naj bi vstalo iz gomile.

Izmed naših čet se je zlasti odlikoval pešpolk št. 96. Seveda so imeli Italijani velike izgube. V bovškem odseku so Italijani zaman napadali Vršič, Ravelnik in Rombon.

Dne 17. t. m. je italijanska tretja armada obnovila napade proti celi naši fronti na Kraški visoki planoti. Tudi na ta, četrti dan, so žilavi branitelji obdržali svoje postojanke, pravi uradno poročilo. Vrli Spodnji Štajerci 87. pešpolka so v najhujših bojih pri Lokvici največ pripomogli, da je bil odbit sovražni naskok. Živahni topovski boj od Vipave do Plavi pa se nadaljuje. Dne 18. t. m. je boj oslabel. Sovražnik je precej omagal. Pri Bovcu so bili napadi slabejši.

Romuni in Rusi v Dobrudži poraženi. Po hudih porazih pri Silistri so se Romuni, Rusi in srbski prostovoljci ustavili pri Tekederessi in ob jezeru Karamanli. Bili so hudo tepeni. Ob Donavi je podila nemška divizija romunsko. Na desni je istočasno zadela nemško-bolgarska artiljerija na srbsko divizijo, ki se je v begu umaknila. Bolgarsko-nemška bojna črta se je razvila v podobo U in sicer tako, da so stali Nemci v kotu, Bolgari na levi strani in nemško-bolgarska konjenica na desni. Sredi U so stali Romuni, Rusi in Srbi s phani. Rusi so držali, Romuni in Srbi pa ne in so konečno potegnili še Ruse za sabo. Pravijo, da je poveljeval v Dobrudži romunski kralj in da ga bo sedaj nadomestil Avarescu, romunski vrhovni poveljnik.

Poraženi sovražnik se je ustavil na 65 km dolgi fronti med Donavo in Črnim morjem, od Razove do Tuzle. Sovražnik dobiva neprestano dovoz, čete, material, zlasti težko artiljerijo. Po poročilu „Ruskih Vjedomosti“ so dospеле v Dobrudžo s težkimi baterijami japonske čete. Romuni se noč in dan utrjujejo, pri čemur jim pomaga civilno delavstvo. Toda črta Razova—Tuzla se drži samo začasno, glavni odpor pa pripravljajo dalje na utrjeni črti Črnava—Konstanca. Oba krila sta utrjena, Črnava je trdnjava. Sredi te črte leži Medžidie. Tu se bodo morda v kratkem razvili odločilni boji.

Macedonsko bojišče. Sarraill je začel z ofenzivo. Zdi se pa, da se še ni odločil za splošno ofenzivo. Morda ga še skrbi, kako da se bodo za njegovim hrbtom zadržali Grki. Dejstvo, da je en grški kor iskal pri Nemcih zavetja, dá misliti. Vzhodno od Florine se je vnel med Srbi in Bolgari hud boj. Malka Nidze je prešla v srbsko posest. Na ozemlju Moglenice so bili sovražni napadi odbiti. Zapadno in južno od Ostrovskega jezera so se razvili resni boji. Med močnimi sovražnimi četami so se opazili tudi ruski polki. Na macedonskem bojišču je v boju tudi en italijanski polk. Sovražno brodovje je obstreljevalo Kavalo. Med sovražnimi ladjami so menda tudi tri japonske. Boji v Macedoniji se bodo šele razvili in je dosedanje boje smatrati za predboje.

Boji na Sedmograškem. Južno-vzhodno od Hatszeg so naši začeli z ofenzivo, ki uspešno poteka in se nadaljuje. Dne 17. t. m. so tam zaplenili 7 romunskih topov in več strojnih pušk. Dne 18. t. m. so bili tam Romuni vrženi nazaj čez Nerisor proti Petroseny. Severno-vzhodno od Fogaras je sovražnik brez boja zasedel Köhalom. Boji se vršijo tudi na gorovju Gergeny in Kelemen na severu. Dalje na severu se na obeh straneh Dorne Vatre v Bukovini poleg Rusov bojujejo tudi Romuni.

Boji na ruski fronti. V zvezi z operacijami Romunov so uredili Rusi svoj načrt v Bukovini in južno-vzhodni Galiciji. Preko Tatarskega prelaza so prenesli boj na ogrske Karpate, kjer so silili v dolino, pa so bili vrženi nazaj. V petek in soboto so Rusi začeli napadati na celi fronti od južnega kosa Bukovine do Stobihve. V Bukovini je bil njihov napad zavržen, drugod so pa avstro-ogrške in nemške čete celo napredovale. Na obeh straneh Lipnice—Dolne so nemške čete v protinapadu dobile nazaj skoro vse postojanke, ki jih je pred dvema dnevoma prej zavzel sovražnik in so naslednji dan še napredovale.

Armada grofa pl. Bothmerja je ujela 16 oficirjev in več kot 4000 mož in zaplenila 16 strojnih pušk. Tudi med Zborovem in Perepelniki (zapadno od zg. Seretha) je bil sovražnik zavržen. Glavni sunek so napravili Rusi zapadno od Lucka proti armadi generalnega polkovnika Tersztyanskega. Napadale so ruske garde. Ruske mase so se valile med Pustomiti in Zaturci proti odseku generala von der Marwitz, pa so večinoma že pred ovirami omagale. Drugod so bile vržene s protinapadom. Ključ do Zarečja južno od Stobihve je bil od naših in nemških čet v naskoku zavzet; čete, ki jim je poveljeval generallajtnant Clausius, so v naskoku zavzele štiri črte in ujele 31 oficirjev, 2500 mož in zaplenile 17 strojnih pušk. Tako se je ruska ofenziva ponesrečila in poizkušajo Rusi le še v južnem delu Bukovine, južno-zapadno od Dorne Vatre, svojo srečo.

Silni boji na Francoskem. Angleži in Francozi so več dni med Ancre in Somme s silnim topovskim obstreljevanjem pripravljali napade. Angleški poizkus, južno od Thiepval upognjeno črto z obkoljevalnim napadom zavzeti, se je ponesrečil. Hrabro izvedeni francoski napadi, pripravljani z bobnečim ognjem, niso mogli prodreti med Rancourt in Somme. Le pristavo Le Priez, zapadno od Rancourt, so zasedli. Pač pa se je naslednji dan posrečilo Angležem, vzhodno od Thiepvala napredovati. V boj je stopilo kakih 20 angleških divizij. Po vroči borbi so bili Nemci skozi vasi Courcellette, Martinpuich in Flers potisnjeni nazaj, Combles pa so obdržali. Bolj proti jugu pa so krvavo zavrnilo vse napade. Nadaljni boji so bili na severu za Nemce ugodno odločeni, južno od Somme pa so opustili čisto sestreljene postojanke med Barleaux in Vermandovillers in in se umaknili iz vasi Berny in Denicourt.

Angleško vojno poročilo.

London, 18. sept. Pri Ginchy je močno utrjena nemška utrdba, imenovana „Viereck“, ki je dosedaj kljuvala našim naporom, padla, kar je povzročilo, da smo pomaknili naprej svoje črte na fronti ene angleške milje za 1000 jardov. Pri tem je bilo 7 strojnih pušk in številnih ujetnikov dobljenih. Od 15. je bilo še zaplenjenih: 5 težkih havbic, 2 poljska topova, 6 možnarjev za jarke in število strojnih pušk. Zadnjih 24 ur je bilo ujetih nad 500 Nemcev.

Laško uradno poročilo.

Dunaj, 18. septembra. Iz vojnega časnikarskega stana se poroča: V dolini Sugana so bili včeraj napadi malih sovražnih oddelkov na naše postojanke med potokom Coalpa in Maoro gladko zavrženi. V dolini Fleims so naši vrli alpinci bataljona Monte Rosa preplezali strme čeri severovzhodno Cauriola in zavzeli greben na višini 2318 m. Posadka, tirolske gorske čete, je bila večinoma razkrojena. Kakih 100 mož je bilo ujetih. Na julijski fronti pri Plaveh in vzhodno od Gorice intenzivno artiljerijsko delovanje. Na Kraški planoti je naša pehota nadaljevala napade na sovražne postojanke vzhodno Doline. Na levem krilu je zavzela od sovražnika močno zasedeno višino San Grado (Mirenski grad). Dalje južno pri Lokvici in vzhodno od Opatjega sela smo v sijajnem bajonetnem naskoku zavzeli razsežne okope in ujeli 1077 mož, med temi 20 oficirjev. Naše zračno brodovje je včeraj bombardiralo železniške naprave pri Komnu z vidnim uspehom in se nepoškodovano vrnilo.

Raznoterosti iz vojne.

Grški vojaki šli pod nemško varstvo.

Ker so bile nemško-bolgarske čete vsled napada Sarrailla prisiljene, vkorakati v protinapadu v grško Makedonijo, je stal za levim bolgarskim krilom, ki je bilo prodrlo do reke Strume, IV. grški armadni zbor v mestih Seres, Drama in Kavala. Koraki četverosporazuma so imeli namen, prisiliti to grško četo na njegovo stran, ali ji pa pripraviti podobno usodo, kakor v Solunu delom 11. grške divizije. Prosta zveza z Atenami je bila pretrgana, občevanje z oblastim v domovini je četverosporazum nadziral in po svoji volji preprečil. Poveljujoči general IV. grškega armadnega zbora v Kavali, zvest volji svojega vojnega gospodarja in vlade, da ostane nevtralen, se je videl z ozirom na nevzdržni položaj zaupanih mu čet in ogrožen od lakote in boleznih, prisiljenega, nastopiti samostojno ter je dne 12. septembra naprosil nemško vrhovno armadno vodstvo, da naj vzame njegove vrle in kralju in vladi zveste čete v varstvo pred pritiskom četverosporazuma ter jim nakaže bivališča in prehrano.

Ta prošnja se bo uslišala. Da se prepreči vsako kršenje nevtralnosti, je bilo s poveljujočim generalom dogovorjeno, da se prepeljejo grške čete popolnoma oborožene in opremljene kot nevtralne čete v bivališča v Nemčijo. Tu bodo ostale kot gosti tako dolgo, da bodo njih domovino zapustili nasilneži četverosporazuma.

Četrtil grški kor.

Berolin, 15. septembra. (Kor. ur.) Četrtil grški armadni kor, ki je, kakor je bilo že javljeno, stopil pod nemško varstvo, je imel za zapovednika generala Kacopulosa. Kor je sestavljen iz 5. in 6. divizije iz Drame, iz infanterijskega polka št. 16, ki spada k 6. diviziji v Seresu in iz 7. divizije v Kavali. Vsaka teh treh divizij je štela po tri infanterijske polke po 800 do 1000 mož in po dve gorski bateriji. Vrh tega spada h koru še artiljerijski polk devetih baterij, ki ima svoj sedež v Kavali.

Kaj hočejo Rusi doseči.

Berolin, 18. sept. Miljukov, voditelj stranke kadetov, je rekel poročevalcu list „Aftenposten“:

Enkrat za vselej moramo z Nemci obračunati. V tem smo liberalci na Ruskem vsi edini in smo bili tudi lani, ko so zelo temne megle plavale nad Rusijo. Romunija bo našo zmago pospešila. Vendar smo nato pripravljani, da bo trajala vojska še najmanj eno leto. Saj je general Brusilov zadnjič rekel, da ne pričakuje miru pred avgustom 1917 in tako brez dvoma misli večina naših politikov in vojaštva. Kaj so naši cilji v vojski, to je deloma jasno iz predzgodovine te vojske. Napadeni smo bili od Nemčije in naš cilj je torej, le napadalca potisniti nazaj. Za nas je boj brambni boj v pravem pomenu besede. Seveda pride lahko tako, na nam vojska uresniči sanje, ki jih že dolgo gojimo. Rusija ima pravico do izhoda na prosto morje. Zato morajo postati Dardanele ruske, in trdno verujem, da bomo dosegli to pri mirovnem sklepu. Če imamo Dardanele, potem je našemu hrepenenju po zemlji zadoščeno.

Politični pregled.

Koncentracija slovenskih strank.

„Slovenec“ je 18. sept. objavil na podlagi „informacij“ izjavo, da pri „Slovenski ljudski stranki“ ni načelne ovire za koncentracijo (skupno delovanje) slovenskih strank. Koncentracija pa ima le tedaj smisel, ako ima v sebi jamstvo trajnega zaupljivega sodelovanja za blagor naroda. Pogoji za to so pa: 1. Absolutna zvestoba do habsburške-lotarske dinastije in skupni odpor zoper vsako strujo, ki bi se pojavila v nasprotnem smislu ali ki bi bila v tej točki tudi le nejasna. 2. Spoštovanje nauk in naprav katoliške cerkve in popolne svobode njenega kretanja. Zajamčiti se mora trajno, pozitivno sodelovanje slovenskih strank v vseh slovenskih pokrajinah.

„Information“ o Slovencih.

Pod naslovom „Vrzel v avstrijski zgodovini“ piše dunajska „Information“: Ob složnem nastopu narodov, ki žive v Avstriji drug poleg drugega ter so vajeni deliti med seboj srečo in nesrečo, so se sedaj v vojni tudi naša jugoslovanska ljudstva, Slovenci in Hrvati, sijajno izkazali kot zvesti državljani in kot do smrti pogumni branitelji dinastije. Pred vojno se je le redkokdaj nudila prilika, da bi bili kaj natančnejšega zvedeli o bistvu in pomenu zlasti Slovencev, ki prebivajo na širnih, deloma zelo rodovitnih ozemljih južne Avstrije; na južnem Štajerskem, velikem delu Koroške, v celi vojvodini Kranjski in delih Istre. Kar smo tu in tam zvedeli, je pričalo o zdravi življenski moči nadarjenega, kvišku stremečega naroda. Zelo je obžalovati, da se doslej še ni našel zgodovinar, ki bi nam bil posredoval zadostno znanje o zgodovini in razvoju avstrijskega Slovenstva. To je ravno v sedanjem trenutku, ko je zvestoba teh Slovencev, o katerih so bili zlasti pri naših sovražnikih razširjeni čisto krivi, izpačeni nazor, tako sijajno prestala ognjeno preizkušnjo, — jako obžalovanja vredna vrzel v naši avstrijski zgodovinski literaturi.

Dnevne vesti.

Povodom Najvišjega godu Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. bodo od 4. do 8. oktobra 1916 dnevi, na katere se bode nabiralo, in sicer se bo polovica darov porabila v namene c. kr. avstrijskega zaklada za vojaške vdove in sirote, po eno četrtino za invalidni zaklad vojno-oskrbnega urada in za avstrijsko društvo v zatiranje tuberkuloze v notranjem ministrstvu. Vsakdo naj bi te dni pokazal svojo ljubezen do domovine in bližnjega in po svojih močeh daroval, da se tako vsaj nekoliko oddolžimo hrabrim bojevnikom. Saj gre za to, da podpremo družine padlih in zagotovimo bodočnost v boju oslabelih ali pohabljenih. Zato se tudi tokrat koroško prebivalstvo, katerega vzgledna požrtvovalnost nikdar ne usahne, prosi, da pomaga. Kdor daruje, pomaga koroškim sinovom in njihovim domačim, ker svote, darovane te dni, se bodo uporabile le za rojake naše dežele. — C. kr. deželni predsednik dr. grof zu Lodron.

Duhovniške vesti. Za dekana dekanije Št. Andraž v Labudski dolini je imenovan vlč. g. p. Rajmund Kucharz iz reda očetov benediktincev, samostanski župnik v Št. Pavlu; za kn. šk. duhovna svetnika sta imenovana vlč. gg. p. Rupert Kummer iz reda oo. benedikt. in p. Benedikt Schluder iz reda oo. benedikt. v Št. Pavlu. Za drugega dekanijskega svetnika tinjske dekanije je bil izvoljen vlč. g. dr. Jan. Arnejc, župnik v Žrelcu. Nastavljeni so vlč. gg.: Albert Müller kot provizor v Rojah, Ign. Muri, mestni kaplan v Pliberku, kot upravitelj v Ločah, Mat. Vornik, kaplan pri D. M. na jezeru, kot provizor na Brdu, Šimen Kotnik, kaplan v Guštanju, kot namestni

katehet v Velikovu, Jakob Kalan, provizor v Gorenčah, kot upravitelj na Rudi, Jož. Dobrovč, župnik v Črni, kot soprovizor v Javorju. Prestavljeni so vlč. gg.: P. Juvenal Pichler, kaplan pri D. M. na jezeru, v Tinje, Jožef Dobernik iz Pliberka v Škocijan, Lojze Rindfleisch iz Poreč v Solkovo.

Prijave za župnijski izpit, ki se vrši dne 10., 11. in 12. oktobra, se končajo 30. septembra.

Duhovnih vaj v Št. Andražu so se udeležili sledeči vlč. gg.: Volbenk Serajnik, prošt v Spod. Dravogradu; Blaž Wölfl, administrator pri Devici Mariji na Zili; Tomaž Ulbing, župnik v Kazazah; Baltazar Streiner, župnik v Kellerbergu; Oto Puchta, župnik v Lieseregg; Bernard Wiedman, župnik v Baldramsborfu; Janez Schwaiger, župnik v Fresachu; Florijan Joham, župnik v Radlachu; Jožef Stefan, župnik Sachsenburgu; Lorenc Nauer, župnik v Požarnici; Marko Gritsch, katehet v Beljaku; Jožef Joisten, kaplan v Lipi nad Sachsenburgom; Oto Eberhardt, kaplan v Wolfsbergu; Ignac Müller, kaplan; Janes Kienberger, administrator v Ettendorfu; Jožef Sindler, kaplan v Št. Lenartu v Labudski dolini.

Dr. Ludovik Reinprecht †. Čisto nepričakovano poročilo o nenadni smrti g. dr. Ludovika Reinprehta, profesorja na celovškem bogoslovju, je vsakega, ki je poznal rajnega, pretreslo. Zdelo se nam je, da je to le kaka pomota. Dva dni prej je še pridigoval v cerkvi sv. Lovrenca, videli smo ga in govorili z njim še par dni pred njegovo smrtjo. Nekaj dni sem je tožil o grlobolu. V četrtek popoldne se ga je polotila mrzlica. V petek, 15. t. m., ponoči je moral priti zdravnik. Svojima bratoma je nato velel, da se podasta k počitku. Ob poltrem zjutraj sta slišala rahel klic, skočila sta v sobo g. profesorja; ta je bil iz postelje in je iz predala pisalne mize jemal križ za umirajoče. Objel je svojega brata in s klicem: „Sedaj moram umreti!“ se je mrtev zgrudil na tla. S profesorjem dr. Reinprechtom je krška škofija izgubila odličnega duhovnika in učenjaka. Bil je čisto izredno velik talent, vsestransko nadarjen, sposoben, da zavzame kdaj eno najodličnejših mest med teološkimi učenjaki v monarhiji. Vse svoje študije, na gimnaziji, v bogoslovju v Celovcu in na vseučilišču na Dunaju je izvršil z odličnim uspehom. Učil se je igraje. Dne 24. junija 1909 je kot gojenec avguštineja promoviral na Dunaju sub auspiciis Imperatoris. Njegova disertacija „Zgodovina Abrahama v klinopisnem pomenu“ je na dunajski univerzi vzbudila mnogo pozornosti. Nič manj kot učenjaka smo ga cenili in spoštovali kot pobožnega duhovnika, ki je kljub svoji učenosti ostal vedno tako ponižen in ljubezniv. Dr. L. Reinprecht je bil dne 21. avgusta 1882 rojen v Steyru na Zg. Avstrijskem, pozneje je prišel s svojimi, že rajnimi stariši na Koroško, kjer je študiral kot marijaniški gojenec. V mašnika je bil posvečen 22. dec. 1904. Najprej je bil kaplan v Paternionu, potem je postal pomožni duhovnik na Sv. Višarjah in nato kaplan v Žabnicah. Slovensčino je kakor mnogo drugih jezikov popolnoma obvladal in je tudi rad slovensko govoril. Ko je služil med Slovenci, je bil med slovenskimi duhovniki kakor med ljudstvom zelo priljubljen. Saj ni bil samo osebno ljubezniv, ampak je bil tudi v narodnem oziru popolnoma korekten. Kratko časa je bil katehet na meščanski šoli v Špitalu in nato je bil poklican kot profesor na celovško bogoslovnico. L. 1913 je šel za eno leto v Palestino in, ko je izbruhnila vojna, se je z velikimi ovirami povrnil na Koroško. Med vojsko je imel tudi suplenturo na celovski gimnaziji v več predmetih; povsod je bil na svojem mestu. Pogreb se je vršil v pondeljek, 18. sept., ob polštirih. Velika množica celovških vernikov in nad 160 duhovnikov iz cele škofije je spremljalo zemeljske ostanke rajnega gosp. profesorja. Mrliški sprevod je vodil mil. g. stolni sholaster in študijski ravnatelj bogoslovja dr. Sommer ob asistenci dveh tovarišev rajnega, g. dr. Sommereggerja in župnika Sulzerja. Pogreba sta se udeležila dva njegova brata, tretji, ki je prišel z bojišča, poročnik dr. Franc Reinprecht, je pogreb zamudil. Pretresljivo in milo slovo je govoril rajnemu ob grobu njegov tovariš in prijatelj dr. Sommeregger. Duhovniki-pevci so zapeli ob grobu krasno žalostinko. Blagi g. profesor je bil šele v 35. letu svoje starosti. Kdor ga je poznal, ga bo ohranil v najlepšem spominu. N. v m. p.!

V bogoslovnici za krško škofijo bodeta letos samo zadnja dva letnika; šolsko leto se začne 29. sept. Oba letnika ostaneta na Tanzenbergu.

Umrli je dne 19. t. m. v celovski bolnišnici ga. Marija Melhofer, pasarjeva vdova. Teden poprej je doma tako nesrečno padla po stopnicah, da ji je počila glava. Bila je dobra, krščanska žena. N. p. v m.!

Podplati in usnje za Koroško. Zadruga čevljarjev v Celovcu je objavila v „Klagft. Ztg.“: Od 287 kilogramov podplatov in 700 kilogramov

konjskega usnja (odpadki), ki so došli v razdelitev za vso koroško kronovino, odpade po delilnem ključu na Celovec 13 kilogramov podplatov in 65 kilogramov konjskega usnja (odpadki), tako da pride na vsakega člana kakih 26 dek.

Slovenske šole. Časopisi poročajo iz Lugana, da je italijanska vlada otvorila slovenske šole v vseh onih krajih v Brdih, kjer so bile tudi poprej; za učitelje je pa imenovala Slovence. Ta vest se nam ne zdi verjetna. Saj Italija beneškim Slovincem ni dala slovenskih šol; če pa bi bila to res storila, smo prepričani, da poizkuša s to vabo samo za čas vojske, na katero se pa noben Slovenec ne bo usedel.

Promet s svežimi slivami. V Pragi se je pod nadzorstvom c. kr. namestništva osnoval urad „Sindikata nemških in čeških gospodarskih central na Češkem za promet s svežimi slivami, legitimirana posredovalnica (Prikopi, 15). Ta organizacija presoja, koliko se sme izvažati. Prijave sindikatu so dovoljene le po vagonih, najmanj 5 do 6000 kg. Sindikat naznani takoj, kje se blago lahko odda. Dovoljenje za izvažanje se daje le takim prosilcem, ki so se že dosedaj pečali z izvozom svežih sliv. Promet s posušenim sadjem ne spada v delokrog tega sindikata.

Sušite češplje in drugo sadje sploh. Po zimi in na vigrad bo to za mladino dober prigrizek, če bo manj moke. Letos je veliko češpljev in ponekod jih pridno sušijo. Za žganje pa priporočamo rajne jerebice, koder rastejo, kakor v dobrloveškem okraju.

Najvišje cene za pridelke vsakdanjega življenja pri prodaji na drobno ostanejo za čas od 16. do 30. septembra s sledečimi izjemami v veljavi: Cene krompirja se v smislu odredbe z dne 31. avgusta določijo: za krompir, prebran, čist in najmanj tako debel kakor kurje jajce, 13 v in za neprebran 11 v za kilogram. Nadalje se določijo najvišje cene za gospodarska jabolka (razen namiznih jabolok) s 40 v za kilogram in za sadni mošt, namreč za jabolčnik z 52 v in za mešanega ter za hruševac z 48 v za liter. Najvišje cene za jajca so odpravljene. Torej ostanejo stare najvišje cene za mleko: Celovec in Beljak 36 v, Št. Vid, Volšperk, Guštanj, Borovlje, Šmartin, Št. Rupert, Št. Peter (tri vasi pri Celovcu) 34 vin., ostala dežela 30 v za liter. Goveje maslo 8 K. Surovo maslo: domače 6 K 80 v za kilogram, za tuje ni najvišjih cen.

Pozdrave z bojišča. Koroška fronta, 15./IX. 1916. Danes vendar zopet enkrat slišimo doneti kanone! Minul bo kmalu mesec, odkar nas je sovražnik zadnjič nadlegoval. — Odvadili smo se že koraj vojske ter mislili, polentar nima več artiljerije, a danes nam kaže ravno nasprotno. Živahno nas obstreljuje, veselo zvižgajo granate najrazličnejših kalibrov po zraku, neprenehoma uka in kriči sovražnik, misleč si, da imamo izdatne izgube. — Odgovarjamo mu močno: zakaj bi ne, ko nas obstreljuje brezuspešno! Napeto že vsi pričakujemo večera, kaj bo nam prinesel novega. Ko bi se le približal zopet verolomni polentar našim dobro zavarovanim postojankam, veseli ga že pričakujemo v strelskih jarkih. Iskrene pozdrave pošilja vsem koroškim Slovincem Tonej Müller, enol. prost. četov.

Konje za poljedelstvo puste. Vojno ministristvo je odredilo, da za poljedelska in gozdarska dela na razpolago dani konji zaenkrat ostanejo poljedelcem, tudi če bi bila žetev že spravljena, da se morejo porabiti tudi za druga dela. Šele potem bodo konje zopet vzeli nazaj, če bodo to neobhodno zahtevale vojaške potrebe.

Nadškof Szeptycki, oče ukrajinskega gibanja, je umrl na Ruskem, kakor poročajo poljski listi. Rusi so ga svoj čas iz Lvova odvedli kot talnika na Ruskem, in vsi poizkusi, da bi ga bili zopet izpustili, so bili zaman.

Novi nemški potovalni predpisi. Na Nemškem so izšli potovalni predpisi za potovanje v Nemčijo ter iz nje in za bivanje tujcev v Nemčiji. Vsak tujec sme v Nemčijo le, če ima od nemškega konzula po poklicu potovalno knjižico potrjeno, za potovanje iz Nemčije pa od kake nemške upravne oblasti potrjeno potovalno knjižico. Poleg potovalne knjižice je treba predložiti dokaze za namen in potrebnost potovanja in več nenalepljenih fotografij, ki morajo odgovarjati fotografiji v potovalni knjižici. Ker rešitev potrdila traja več dni, se priporoča vložiti prošnjo kak teden pred potovanjem. Odredba določa tudi, da se mora vsak tujec, ki prebiva na Nemškem, izkazati s potovalno knjižico. Za promet ob meji dajo dovoljenja lahko vojaški poveljniki v sporazumu z deželnimi oblastmi. Pripadniki zavezniških in nevtralnih držav na Nemškem morajo tudi prijaviti policiji svoj dohod, odhod ter vsako menjavo svojega bivališča. Kršenje te odredbe se kaznuje z občutnimi denarnimi in zapornimi kaznimi.

„Nedjelja“, časopis za ruske ujetnike, o katerem smo svoj čas že poročali, izhaja v založbi L. W. Seidel & Sohn na Dunaju. Številka stane 20 vinarjev in so dosedaj izšle prve štiri številke.

Šmarjeta pri Velikovu. (Smrt) je nanageloma pobrala 5. tm. 74 letnega Franca Pipitz, bivšega logarja grofa Christalnigga v Trušnjah. Mož je bil blagega srca in prav vzoren krščanski mož, ki je zlasti rad zahajal k božji službi tudi ob delavnikih. Vse ga je spoštovalo. Naj počiva v miru! — Dne 2. septembra pa smo pokopali Ano Vajčaher, Kuhlinjo iz Štriholč in dne 6. septembra Katarino Toplič iz Trušenj. Obe prav dobri krščanski ženi. Naj počivate v miru!

Žitaravas. (Nekaj žalostnih novic.) V soboto dne 16. t. m. zvečer se je smrtno s puško ponesrečil g. Alojzij Tutl, lovec pri Miklavcu. Splezal je na drevo, kjer je hotel čakati srnjaka; na neznan način pa se mu gorej puška sproži in ga zadene pod levo roko. Skočil je še z drevesa in šel kakih 10 korakov proč, nato pa je zaklical: „Marija pomagaj!“ in se zgrudil. Koj v tem hipu so na pomoč prihiteli ljudje in ga našli že mrtvega vsled izkrvavljenja. Bog tolaži žalujočo ženo in oba otroka. — Pred kratkim pa smo dobili od nekega vojnega kurata vest, da je umrl 12. avg. v Lešu v Albaniji eden najboljših naših mož Tomaž Kordež, pd. Komatar na Proboju. Bil je mož stare korenine, zvest svoji družini, Bogu in domovini, za katero je dal svoje življenje. Zapušča ženo, sina vojaka in tudi 5 še nedoraslih otrok. Na svidenje nad zvezdami! — Dne 27. junija t. l. pa smo pokopali starega „Mirovega“ naročnika Ožmalčevega očeta iz Malčap. Imajo dva sinova ujeta na Ruskem, najmlajši Karol pa je imel srečo, da je dobil ravno tisti čas dopust, ko so umrli, ali oditi je moral takoj po pogrebu nazaj k vojakom. Bodi vam vsem zemljica lahka!

Št. Rupert pri Velikovu. (Shod Marijinih družb) in sicer tinske, želinjske in šentrupertske se bo tukaj v Št. Rupertu vršil na kvatno nedeljo, dne 24. septembra t. l. po sledečem sporedu: Dopoldne tri sv. maše ob 6., 7. in 8. uri, pri slednji sv. maši skupno sv. obhajilo članic Marijinih družb. Popoldne ob 2. uri slavnostna pridiga, po blagoslovu zborovanje v telovadnici „Narodne šole“. Dopoldne in popoldne bo govoril knezoškofijski vođa koroških slovenskih Marijinih družb č. g. dr. Janko Arnejc. Slovenska dekleta, pridite v prav obilnem številu!

Rinkole pri Šmihelu nad Pliberkom. Kruta smrt, kdaj bo konec tvoje krvne žetve? Srca krvave in plakajo, kamor seže tvoja železna roka. Globoko si zadela v teh bridkih dnevih vojnega požara tudi ljubljeno našo rinkolsko vas. Več blagih mladeničev je že darovalo svoje mlado življenje na oltarju domovine. Žalostno so doneli tudi v torek in sredo, 12. in 13. t. m., rinkolski zvonovi, ko so prepevali najboljšemu mladeniču naše vasi, Pleselnovemu sinu Lukeju Sadjaku, svojo smrtno pesem. Umrli je dragi naš Luka na praznik Marijinega rojstva v rezervni bolnišnici v Celovcu vsled rane, ki mu jo je prizadela granata verolomnega Italijana. V torek popoldne so ga pripeljali domov in v sredo smo ga v Šmihelu položili k zadnjemu počitku poleg njegovega očeta. Kaj smo z rajnim Lukom izgubili, ne moremo izraziti v besedah. Če sploh o katerem, potem se ravno o našem Luki lahko reče: Bil je mladenič, ki ga je spoštovala in ljubila cela vas. Šele komaj 24 let starega so ga izvolili pred tremi leti Rinkolčani za cerkvenega ključarja, pač dokaz, da je užival naš Luka zaupanje kot malokdo. In kako tudi ne! Pokojnik je družil v sebi vse vrline poštenega katoliškega slovenskega mladeniča, ki se ni sramoval svoje slovenske narodnosti, a se tudi ni ustrašil javno pokazati svoje globoko versko prepričanje, ko je prihajal vsako nedeljo k sv. obhajilu. Bil je Luka dika vrlih naših rinkolskih fantov, veselje in ponos svoje matere, ki je v celem svojem življenju niti enkrat ni žalil. Pokazal pa je tudi njegov pogreb, kaj nam je bil dragi naš Luka. Ogromna množica ljudi iz vse fare ga je spremljala na njegovih zadnjih poti na pokopališče, kjer so ga položili domači č. g. župnik ob asistenci g. kaplana in č. g. župnika iz Vogrč v hladni grob. Vsem nam so polile solze obraz, ko so se č. g. župnik v prisrčnih besedah poslovili od rajnega ter ga označili kot enega izmed prvih in najboljših mladeničev šmihelske fare. — Ti pa, dragi mladenič, spavaj sladko v zemlji domači, ki si jo tolikanj ljubil. Res smo se težko ločili od tebe, a vso žalost nam lajša trdna zavest, da si prejel za vse svoje čednostno življenje najlepše plačilo nad zvezdami.

Pismo z bojišča.

Vojna pošta 4./9. 1916.

Velečastiti gospod! Kako se še imate in kaj je novega med Vami? Mogoče je že Vaš visoki zvonik tudi vdovec. Naj bo kakor hoče,

da bi le iz dječskih zvonikov ne vzeli bronca. — Sedemnajst mesecev se že klatim ko cigan med Gorico in Trstom, Vipavo in morjem, zelo različni so doživljaji, ki pa zmiraj menjajo. Danes je bil zame pač vesel dan. Zgodaj v krasnem jutru sem gledal morsko gladino v solnčnem svitu in razruvano zemljo od Tržiča do Gorice. Bilo je še tiho in mirno, počasi pa je začelo pokati kakor na Koroškem k „hojseti“, ko nevesta vstaja v eni vasi, v drugi ženini, v tretji teta, v četrti „camar“. Tako je tudi tukaj. Ko se vzdigne naš letalec, da bi pogledal k Italijanom, ali so že pokoncu, takrat začnejo laške baterije grozno ropotati in kmalu ko pride italijanski letalec, ga zopet obsipajo naši in če letalci kaj zapazijo, pokajo in žvižgajo granate. Tako je dan na dan, teden na teden in leto na leto. — Danes se mi je posebno dopadlo. Čeravno je pokalo vse križem, zbral se je en prostovoljni bataljon k sv. maši; lepo jutro, v srce segajoč nagovor, sv. maša na prostem, kamor so obrnjena vsa žrela italijanskih topov, in zraven vojaška godba, po maši cesarska himna in zopet nagovor na odlikovane štajerske Slovence. Godba je svirala „Defilierungsmarsch“ odlikovanim junakom in moštvo celega bataljona je defiliralo. Bilo je res ginljivo, da bi kar ostal med njimi, če bi me dolžnost službe ne tirala drugam. Komaj ped od sovražnikov oddaljeni, pa tako slovesno in veselo. Italijani pa mrmrajo na oni strani kot medved v zverinjaku, ko ne morejo naprej. Včasih si pa res mislim, da bom kar vojak naprej; posebno se mi zdaj dopade, ko smo pritisnili entento, da se je prikazal Rumenjaki. Za Rumenjaki menda ne bo nič več v ententini lupini. — Če Bog da zdravje, morda imam srečo videti v kratkem druge kraje in znance. Prav bi bilo, drugače se bom preveč privadil te velike mlake, ki se ji pravi morje. Vas še enkrat pozdravim in moram končati. Godba svira žalujočo pesem junaku. Moram ga spremiti. Z Bogom! Na svidenje! Vaš
Jurij Gözell.

Vojna in tuberkuloza.

(Priobčil dvorni svetnik dr. Edvard princ Liechtenstein.)

Svoj čas so mislili, da je jetika posledica razuzdanega življenja, predčasne zlorabe tobaka in pogostih prehlajenj. Danes vemo, da temu ni tako. Imenovane okolnosti sicer lahko pospešujejo razvoj tuberkuloze, nje pravi vzrok pa je edino le bacil tuberkuloze, ki prihaja od zunaj, in sicer ponavadi z zrakom, ki ga vdihavamo v naše telo.

Prvi, ki je to brezdvomno dokazal, bil je Robert Koch. Njemu se je leta 1882. posrečilo, da je bacila tuberkuloze s posebnimi barvili dognal v izmečkih jetičnikov, da ga je vzredil v čistorejnih kulturah in da je, vcepivši živalim bacile iz teh čistorejnih kultur, nanje prenesel tuberkulozo. Po naključju je istega leta in še pred Kochom ter skoraj gotovo brez njegove vednosti Baumgartner opozoril na bacila, ki se nahaja v izmečkih jetičnikov in ki je s Kochovim bacilom identičen. Kako majhen je ta bacil, si lahko predstavimo, če čujemo, da je treba 300 do 400 takih bacilov položiti navzdolž enega za drugim, da dosežemo dolžino 1 milimetra.

Ta drobnji bacil se ponavadi že v zgodnji mladosti, večinoma potom dihal, prenese na človeško telo, kjer se naseli v prsnih ali vratnih žlezah. V mnogih slučajih povzroča potem pri otrocih skrofulozo, ki ni nič drugega, kakor nekoliko manj opasna tuberkulozna žlez. Tu moramo precej naglašati, da se tuberkuloza nikakor ne loti le pljuč, temveč da na njej lahko oboli vsak organ, tako razven pljuč oprsna in trebušna mrena, žleze, kosti, koža, črevo, možganska opna itd.

V večini slučajev premaga otroški organizem vrinjene bacile; ti se zakotijo v žlezah, ne da bi napravili posebne škode. Taki otroci ostanejo zdravi, če imajo v nadaljnjih mladostnih letih možnost živeti v ugodnih in zdravih odnošajih. Ako pa jih tlačijo neugodne razmere, kakor uboštvo, lakota, nesnaga, vlažna stanovanja, naporno delo in delo v prašnih delavnicah, tedaj se bacili v žlezah zopet ožive, tuberkulozno obolenje

se iznova razvname in razširi na pljuča ali pa se bacili iz žlez celo raztrosijo po krvi, provzročijo po raznih organih tuberkulozna obolenja. Najnevarnejša je starost okoli 20 let, kajti v tej se tuberkuloza kaj rada razpase in razširi po drugih organih. To je tudi vzrok, zakaj vojna s svojim nadčloveškim naporom, s svojim nerednim in časih nehygieničnim življenjem pri mnogih mladih vojaki, ki so navidezno zdravi odšli od doma, iznova razvname v mladosti obolele in kakor se je zdelo, že ozdravljene pljučne žleze, vsled česar oboleli vojaki na vnetju gornje pljučne krpe ali z drugo besedo na začetni tuberkulozi.

Tako je pri nas in tako je tudi pri naših sovražnikih. Ne vojska kot taka je vzrok tuberkuloze; vsled vojske marveč pridejo mnoge manj zdrave in že v svoji mladosti s tuberkulozo okužene osebe v neugodne odnošaje, ki bi jih ne bile doživele v mirnem času.

Šele raziskave zadnjih let so dognale, da je okužbo in prvi postanek tuberkuloze iskati v otroških letih, dočim se bolezen očitno pojavi v cvetoči mladeniški dobi. Mnogo dalj časa pa nam je znano, da je tuberkuloza ozdravljiva, tudi če je že očitno razvita. Svoj čas glasoviti klinik Schönlein je bil še leta 1837. mnenja, da od 50—60 jetičnikov kvečjemu eden ozdravi. Danes vemo, da so slučajni ozdravljenja prav pogosti in da bi moralo praviloma biti tako, če bi le bolniki imeli več prilike, podati se v primerno zdravniško oskrbo.

V svrhu uspešnega zdravljenja tuberkuloze treba nam je predvsem zdravilišč, v katerih je bolnikom daleč od hrupa vsakdanjega življenja, ob polnem odpočitku in duševnem miru dana prilika, da v krasni naravi, v čistem zraku in na solncu okrepé in utrdé odporljivost svojega telesa, da tako premagajo bacile in ozdravijo.

Z velikim zadoščenjem torej pozdravljamo vest, da se sedaj tudi v Avstriji delajo priprave za ustanovitev cele vrste takih zdravilišč, ki bodo v prvi vrsti pač na razpolago tuberkuloznim vračajočim se vojakom. Toda s temi zavetišči se ustvarijo stalne naprave, ki bodo preživele vojsko in pozneje služile celokupnemu prebivalstvu in ki torej zaslužijo, da se zanje zanimamo in da jih na vso moč podpiramo.
Dr. Crusius.

Književnost in umetnost.

„Ob Soči.“ Naš mladi pisatelj Alojzij Res je zbral svoje najboljše črtice, ki jih je nabral kot poročevalec na goriškem bojišču, pod skupnim naslovom „Ob Soči“. Njegova poročila, ki so vzbujala splošno pozornost, so ponatiskovali še celo nemški in italijanski listi. Iz vseh gorko pisanih črtic veje plamteča ljubezen do rodne grude (pisatelj je rojen Goričan) in vse tvorijo važen zgodovinski dokument iz sedanjega, za slovenski narod najvažnejše dobe. — Knjižica je izšla v založbi knjigarne J. Štoka v Trstu v korist goriškim beguncem in je namenjena najširšim slojem našega ljudstva. Cena ji je malenkostna: 60 vin. Zbirko krasi lepa naslovna risba, ki jo je narisal akademični slikar Fran Tratnik. Slovenci, segajte po njej!

Raznoterosti.

Sorodnik srbskega kralja. V bolnici v Waltersdorfu je umrl vojak Pavel Prešern, ki je bil sorodnik srbskega kralja Petra Karagjorgjevića. Sestra kralja Petra se je namreč pred mnogimi leti na Koroškem poročila z notarjem dr. Aleksandrom Prešernom, s katerim je imela četrto otrok. Najstarejši sin Pavel je postal knjigovodja, a je moral ob začetku vojne k vojakom in je zdaj umrl.

„Monte San Gabriele.“ Teh-le „montov“ je že toliko, kakor da bi bila res vsa Goriška italijanska; pa ni res, ampak Goriška je slovenska, furlanska je Gradiščanska, pa še ta ne cela. Torej v slovenski Goriški ne bo „montov“, ampak hribi. In tako zasluži tudi hrib Sv. Gabrijela v slovenski Goriški svoje pošteno slovensko ime, ne pa tuji „monte“. Saj se vendar lepo in edino prav čita: Krn, Vodil vrh, Mrzli vrh, Sveta Marija, torej naj

obelja tudi za Sv. Gabrijela hrib Sv. Gabrijela povsod v vseh poročilih. In Sveta Gora je Sv. Gora, ne pa Monte Santo! Kaj bi n. pr. pisali za Nanos, ako bi šla bojna črta ob njem; „Monte Rè“, kakor so ga krstili Italijani!

Človek, ki je videl Napoleona. Neki vojni poročevalec pripoveduje: Na svojem zadnjem potovanju po Voliniji sem dospel v vas Karpilovko, ležečo v nižini Stohoda, ne daleč od mesta Kovel. Karpilovka leži izven vojne črte in prilika mi je bila, da sem opazoval rusko ukrajinsko prebivalstvo, ki je prihajalo iz svojih lesenih kolib, da bi se solnčilo. Videl sem žensko v svetlo-rdečih krilih in s pisanimi robci ter mnogo dražestne plavalase dece. Bilo je tudi nekoliko starcev. Eden teh z dolgo, belo brado, v kratkem kaftanu se je razgovarjal z vojaki, s katerimi se je mogel sporazumeti v svojem materinem jeziku. Ko se je zvečer pri skromni večerji zasukal razgovor na tega starčka, sem doznal, da je nedavno prekorščil 113. leto ter da je pripovedoval, kako je kot devetleten dečko videl Napoleona, ki se je v letu 1812 v odprti kočiji vozil po teh krajih s svojimi četami. Starček je še dobrega zdravja in je sedaj doživel vojno v Voliniji v letu 1916.

Uredniki listov v Rusiji oproščeni vojaške službe. „Vossische Ztg.“ poroča iz Stockholma: Car je izdal odlok, po katerem so oproščeni vsi člani uredništev listov vojaške službe. V tem odloku pravi ruski car, da je delovanje urednikov za organizacijo cele dežele, da se nadaljuje vojska z vso močjo, največjega narodnega pomena.

Daj nam mir, Gospod!

Enoglasna pesem s harmonijem ali orglami. Partitura 35 h pri skladatelju A. Kosi, šolski ravnatelj, Središče, Štaj. (V znamkah!) Istopako se dobi pri njem „Nab ljudske pesmi“ I. in II., znižana cena à 80 h.

Po Najvišjem naročilu Njeg. c. in kr. Apost. Veličanstva

Izredna c. kr. drž. loterija

za namene vojne oskrbe.

Ta denarna loterija ima 21.146 dobitkov v gotovini v skupni vrednosti 625.000 kron.

Glavni dobiček znaša

200.000 kron.

Žrebanje se vrši javno na Dunaju 5. oktobra 1916.

Ena srečka stane 4 krone.

Srečke se dobivajo pri c. kr. glavnem ravnateljstvu drž. loterij na Dunaju, III., Vordere Zollamtsstraße 5 (oddelek za dobrodelne loterije), v skupinah ali posamezno, tudi pisмено ob priloženem znesku. Dalje se dobivajo pri c. kr. loterijskih uradih, v loterijskih kolekturah, tobačnih trafikah, davčnih, poštinih in železniških uradih, v menjalnicah itd.

Od c. kr. glavnega ravnateljstva drž. loterij (oddelek za dobrodelne loterije).

Vzgojišče za deklice (internat)

čč. šolskih sester v „Narodni šoli“ v št. Rupertu pri Velikovecu na Koroškem

se priporoča p. n. slovenskim staršem. Sprejmejo se deklice, ki želijo obiskovati v hiši se nahajajočo štirirazredno ljudsko šolo; potem večja, vsaj 16 let stara dekleta, ki dobivajo popolnega pouka in navodila v vseh za gospodinje potrebnih stvarih. — Na svoji četrti ure od „Narodne šole“ oddaljeni pristavi sprejmejo čč. šolske sestre tudi nekaj dečkov, ki želijo obiskovati „Narodno šolo“, v vzgojo in oskrbo. Šolsko leto se prične dne 4. novembra 1916. Plačilo 30 kron mesečno.

Oglasila naj se blagovolijo poslati čč. šolskim sestram v št. Rupertu pri Velikovecu na Koroškem.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

Pavličeva
ulica
št. 7.

uraduje vsak dan, izvzemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

Pavličeva
ulica
št. 7.